

ГЕРОІ МІРНАЙ ПРАЦЫ

Да новых сустрэч, сябры!

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

І яны пабудавалі. Нават не адзі, а два дамы. Пабудавалі наперарост усё шчыра і шчыльна. Працявалі ў любых умовах: у мароз, на сыходным ветры, калі рукі ўдубелі ад холаду. Пабудавалі таму, што кожны ведаў, якая важная іх работа, з якой неадкладна чакаюць іх тысячы мінчан.

Але і два месяцы — яшчэ не ўсё, што можна аддаваць у нормы. Нядаўна з Бреста прыйшла вестка аб новым падзвігу будаўнікоў: калектыў участкі трэста «Белтрансбуд» здаў у эксплуатацыю шматкватэрны жылы дом за пачаткі месяцаў замест дзесяці. Выклік муляраў Івана Шаблюскага падохлопені. І хто ведае, можа ўжо завтра мы пачнем аб ішч больш выдатным поспеху нашых слаўных маладых горадабудаўнікоў.

У кабінце начальніка Упраўлення было многа народу. Сядзелі па абодва бакі стала, уздоўж сцен на зялёных канцелярскіх крэслах. Гарачая размова распаліла страсы. На твары не адліц і слезу суму, які так часта спадарожнічае доўгім і нудным пасляжэніям. Усе уважліва слухалі невяскога астравога хлапа ў кароткім піжамаку з камсамольскім значком на грудзях.

— Восм м і падлічылі, — хлопец гаворыць скоратворнай, нібы бачыўшы, што яго пераб'юць, — на участку ранішэй с'яра часу дагарае трыццаць хвілін. Гэта ў сярэднім. Сто чалавек — п'яццадзят гадзін, шэць рабочых дзён. За год на участку гудымак на меншай меры адзін дом. Вы разумееце? Недабудоваем якім дом? Так, так, шматпавярховым дом. Мы, камсамольцы, лічым гэта дзяржаўным азначыствам.

Будаўнікоў — а на пасляжэніі ўсе прысутныя былі будаўніцтвамі — не вельмі здзіўлілі прасцей. Восм і зараз адзін з працаваў не ўздзілі на крэсле, нахілілі да суседа, буркунуць: «Былі працой, ёсць і будучы. Трэба разумець — будаўні!»

Хлопец так і рвануўся насустрэчу працаваў. На нейкі момант, бышам стальнямі мяч, скрыжваліся позіркы. І той, стомлены, прытушына гадамі, салгануў уніз, не вытрымаў.

— Не будзе, — ірвануўся зноўкі голас, — працуюць не павіна быць і восм што мы прапануем...

— Паведамляе камсамольскі штаб!

Гэтыя словы цьер добра вядомы кожнаму будаўніку, асабліва кіраўнікам упраўлення і трэстаў. Камсамольскі горадабудаўніцтва ўсё жыццё аб'екты, школы і дзіцячыя ўстановы сваёй камсамольскай будаўніцтва. Сёты адважныя «кавалерыі стаў» — членаў атрады і кантрольных пастановаў — узяліся ў паход супраць безгаспадарнасці, нешчаснасці і бюракратызма. Яны сталі актыўнымі памочнікамі партыйных арганізацый у барацьбе за выкананне рашэння ЦК КПБ на жыллёваму будаўніцтву.

Пальхаюць камсамольскія «маланкі» і «сігналы». Застракаецца на аб'ектах лісткі «лёгкай кавалерыі». Кожную хвіліну скарыстаць прадукцыя, кожны грам матэрыялаў скарыстаць па-гаспадарску — да гэтага кіруюць камсамольцы.

Не, сумненні і недаверам, спасыхалі на нейкі «страдыш» камсамол не спыніў. Вы сьвярджаеце, што працой на будоўлях непалажбнае зло? Непраўда! Яны ачыляюцца на вынікам нейкіх аб'ектыўных умоў, а вынікам непавярталісці асобных кіраўнікоў.

Сакратар камсамольскай арганізацыі будаўніцтва трэста № 2 Пётр Шынкевіч у кабінце начальніка УНР-10 т. Барысенкі слухна даказвае:

— У вас няма комплексных бригад. Алісь нізкая прадукцыя і дрэнная дысцыпліна...

І вопытны начальнік упраўлення згодна ківае галавой.

Размова зацягваецца на гадзіну-дзве. Прадстаўнік камсамольскага штаба і кіраўнік вялікай будаўнічай арганізацыі разам абмяркоўваюць шляхі палепшэння работы кожнага участка.

Прыкладна ў той жа час і на тую ж тэму ішла размова на камсамольскім сходзе мінскага участка трэста «Белтрансбуд». Узняўся за меса шчырачелны хлопец. Твар яго брэнзавы ад загара. Гэта — твар будаўніка, які першым сустракае шчырае асявова сонца. Хлопец гаворыць, доўга абдумваючы кожнае слова, бышам паліну за наглінай класе ў рад.

— Мы тут прыкідвалі з таварышамі адносна сваёй работы. Дык восм, думаем, можна выпрацоўку павысіць да 165 працэнтаў.

Ніхто не засмяяўся, хоць тое, што прапаноўваў хлопец, не ўкладвалася ў звычайныя рамкі работы муляраў. 165 працэнтаў нормы — гэта вельмі многа для будаўніцтва. Але хлопец верыў. За некалькі тыдзень да сходу комплекснай бригады Казака на тым жа участку атрымала акорды нарад: усе дзеці павершана 48-кватэрнага дома. Кладка была завершана ў гранічна кароткі тэрмін — за восм дзён. Уся бригада выканала норму на 180 працэнтаў.

Многа цудоўных людзей працуе на нашых новабудоўлях. Можна басконца называць прывішчы бригадзіраў, рабочых, майстроў — і кожны сёння дастойна быць героем дня.

Аноншы перамога мінскіх будаўнікоў была атрымана на буйнейшай будоўлі юбілейнага года рэспублікі — гасцініцы на праспекце імя Сталіна. Нават міначы, якія бачылі многае ў сваім горадзе, не прыпомніць падобнага вынаду, каб дом рос літаральна ўвачавікі. Яшчэ паўгода назад на пляцоўцы працывалі экскаватары і бульдозеры. А зараз ужо ўзніклі над дах сцены велізарнага будынка. На аб'екце сёння няма ніводнага рабочага, які выконваў бы заданне ніжэй, чым на 120 працэнтаў. Цягліная кладка завершана амаль за 30 дзён раней тэрміну.

Расце наш Мінск! Дзесяткі новых прыгожых вуліц, створаных у гадзі вынадак, разбіваюцца ад цэнтра да яго ўскраіны. Ды і самі ўскраіны адуцеліся на многа кіламетраў, стварыўшы новыя рабочыя гарады, у якіх жыццё пракраўваецца, аўтамабільнабудаўніцтва, рабочы гадзінік, палітычнавага заводу, мскамабіната, заводу жалезабетонных канструкцый і дзесяткі іншых прадпрыемстваў. Сённяшні Мінск стаў будоўляю горадам паркаў і садоў, палацаў і тэатраў, горадам высокай сямьялістнага культуры.

Але мы ведаем, што ён стане яшчэ прыгажэйшым.

В. МАТВЕЕВ.

Адзін з нашых польскіх гасцей, член дэлегацыі культуры Польскай Народнай Рэспублікі Тадеуш Бонжак сказаў:

— Гэтыя Дні наздоўсім застаюцца ў памяці...

І потым, крху памаўчаўшы, дадаў:

— Не толькі таму, што нас гасцінна сустракалі беларусы, добрыя суседзі пабліку. Дні польскай культуры ашча мацёрнай зылазі нашы дружбы.

У тым, што таварыш Тадеуш Бонжак не памыліўся, упэўніліся ўсе тыя, хто быў на сустрэчах з нашымі сябрамі. Перавалілі ў гэтым аўтабудуўніцтве Мінска, калгаснікі Навагрудчыны, рабочыя Віцебска, студэнты Горкай акадэміі. Таму не як афіцыйных прадстаўнікоў замежнай дзяржавы сустраці гасцінае групу гасцей. Хлеб-соль і моцныя поціскі рук яшчэ раз зацвердзілі дружбы на вечныя часы.

Гасцей цікавіў Гомель — горад, які багаты рэвалюцыйнымі традыцыямі, горад-прадзіца, адзін з буйнейшых прамысловых цэнтраў рэспублікі.

— Тут вырабляюць сельскагаспадарчыя машыны? — пытаўца член дэлегацыі.

І гасцей запрашаюць на завод. Яны з цікавасцю аглядаюць сартыроўкі, велікі, рознае абсталяванне, якое добра вядома за межамі рэспублікі. Чулі многія пра «Гомельскае» і ў Польшчы. Вядома было гасцям і пра майстроў высокага ўражання Гомельшчыны. Таму з вялікай ахвотай яны прынялі прапанову наведаць сельскагаспадарчы імя Сталіна. Там член дэлегацыі пазнаёміліся з жыццём хлебааробу, аглядаў гаспадарку калгаса.

Не менш прыяма было прысутнічаць

гасцям на спектаклі «Восем ялек і мяльнелік» польскага драматурга І. Юргелені, які паставіў рэспубліканскі тэатр інага гледача. Затым у Палачы культуры імя У. І. Леніна гасцінае наладзілі вялікі вечар дружбы.

Працоўным Гомеля, як і многім сваім беларускім сябрам, госці расказалі пра тым змені, якія адбыліся за апошнія гадзі ў народнай Польшчы, пра ведучыя перспектывы, што адкрываюцца перад народам сямьялістнага краіны. Яны паказвалі альбомы з фотаздымкамі Варшавы, Кракава, Лодзі і іншых гарадоў, запрашалі да с'ябе ў госці.

У Дні польскай культуры члены дэлегацыі сустракаліся з беларускімі артыстамі, мастакамі, скульптарамі, удзельнікамі мастацкай самадзейнасці, наладжвалі сумесныя канцэрты, у якіх прынялі ўдзел польскія артысты. Ды ці толькі сумесныя канцэрты! Адным з мерапрыемстваў была ўстаноўка беларускіх спартсменаў-акрабатаў, якая адбылася ў ДOME фізічнай культуры. Польскія спартсмены Ліція Рубкоўска, Альфрэд Кухарчык, Іўген Паўл, беларусы Юры Грышкаў, Пятро Чаралапаў, Лілія Іванчанка і іншыя прадэманстравалі сваю сілу, майстэрства, спрытнасць.

Дзямі польскія госці адбылі на сваю радзіму. Іх дэлегацыя праводзіла жыхары Мінска і, развіваючыся, пажадалі сябрам поспехаў у жыцці і працы.

— Няхай мацёрнае наша дружба! — гаварылі мінчане.

— Да хуткай сустрэчы! — адказвалі сябры.

Да хуткай сустрэчы, дарогі таварышы!

Адважны сын Беларусі

Слаўны сын беларускага народа, цьер дзвойчы Герой Савецкага Саюза, генерал-маёр авіяцыі Павел Ікаўлевіч Галавачоў — актыўны удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У шматлікіх паветраных баях: у небе Сталінграда, Крэма, Кубані, Прыбалтыкі, Усходняй Прусіі і Берліна савецкі ас анішчав фашыстаў. Ён зрабіў больш чатырохсот п'яццадзяткі баявых вылетаў, уздзельнічаў у ста дваццаці п'яці паветраных баях, асабіста збіў трыццаць авія самалёт праціўніка.

Камуністычная партыя і Савецкі Ўрад высока ацанілі подвігі Паўла Галавачова. Яго грудзі ўпрыгожваюць дзве залатыя зоркі і дваццаць ордэнаў і медалі.

Пасля вайны Павел Ікаўлевіч закончыў авіяна-паветраную акадэмію, вучыў маладых лётчыкаў летаць на реактыўных самалётах. Цьер ён зноў вучыцца ў Маскве, у адной з акадэміі.

Нядаўна Павел Галавачоў пабываў на Гомельшчыне, сустраўся са сваімі землякамі — працоўнымі Буза-Кашалёўскага раёна. Яны расказалі знатнаму воіну пра сваё жыццё, працу і поспехі. У сваю чаргу дзвойчы Герой Савецкага Саюза падзяліўся

лавачом, дзакрурыла ў блакітным паўднёвым небе на вышыні п'яці тысяч метраў. Лётчыкі Верасіў, Стопа і Кароўкін час-ад-час дакладвалі свайму камандзіру пра стан кантраляванай зоны.

— «Граза!» «Граза!» Я — «Ураган». З захаду ідуць варожыя самалёты. — Нацу ў шлемофоне Павел Галавачоў голас лейтэнанта Стопы.

— Я — «Граза», вразумеў вас. «Ураган», «Рагіма», «Ястраб», заходзіце на заходні курс, ідуць у атаку! — загадаў Галавачоў сваім падначаленым, набраў вышыню і паўё свой анішчальнік у лававую атаку на флагманскую машыну ворага.

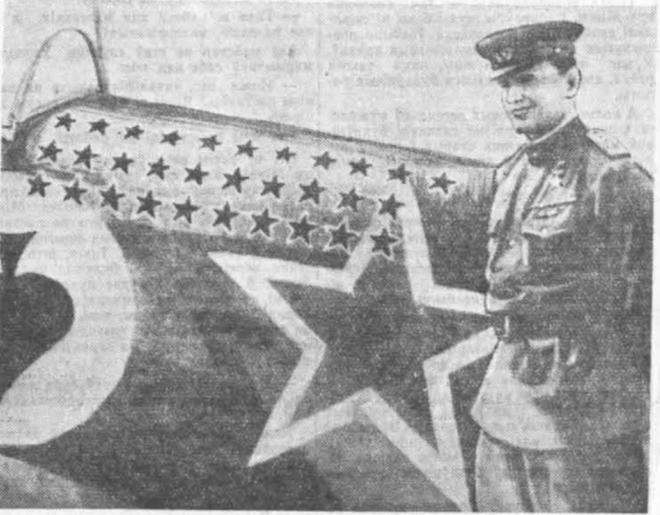
У гэты момант з зямлі паведамілі: «У паветры сёты імечкіх бамбардуюшчыкаў у супрацьпакіненні пастыццаці мессершмітаў. Ідуць на вашы вышыні!»

Павел Галавачоў толькі паспеў уцяміць: «Чатыры супраць ста пастыццаці!». Іго «Як-1» з шалёнай хуткасцю набліжаўся да праціўніка.

Галавачоў ловіць ворага ў перакрываўні прыцэла, рука націскае гаштыку. Пущаны снарад сустракае ворага. Яшчэ імгненне і Павел Галавачоў выйшаў з ата-

У студзені 1945 года П. Галавачоў быў узнагароджан чыноўным ордэнам баваго Чырвонага Сігнгу.

На здымку: дзвойчы Герой Савецкага Саюза П. Я. Галавачоў ля свайго самалёта, варожых самалётаў.

Успамінамі пра баі, у якіх ён прымаў удзел.

Восм авіяна з яго баявых эпізодаў. — Ішоў баявы сорок трыці год. Савецкія воіны ачымілі ад гітлераўцаў Сальскія стэпы і працягнулі працоўнаца на Захад. У авіяна з франтавых ідзін чыноўна савецкіх анішчальнікаў, узначальнае гвардыі старшым лейтэнантам Паўлам Га-

каві. Варожая флагманская машына, ахопленая агнём і дымак, штопарам пайшла да зямлі. Нахаду яна сутыкнулася з адным са сваіх бамбардуюшчыкаў, выбух паракідаў іх ронкі ў паветры. Баяны строй імечкіх самалётаў парушыны. У паніцым фашысты пачалі кідаць бомбы на галавы сваіх жа воіск.

— Наша бяра! — перадаваў у эфір Па-

Перапіска з пісьменнікам

Вялікім поштам карыстаецца ў чытачоў масавыя бібліятэкі Кастрычніцкага раёна г. Мінска кіта польскага пісьменніка І. Неверлі «Хлопец з Сальскіх стэпаў».

Малады будаўнік, які жыць у Ігэртэнае № 4 Міністэрства будаўніцтва БССР, арганізаваў калектыўнае абмеркаванне гэтай кіты і напісаў пісьмо І. Неверлі. У пісьме яны расказалі аб сваёй рабоце, адпачынку, вучобе і запрасілі аўтара кіты прыехаць у Мінск.

Дзямі на імя маладых будаўнікоў, чытачоў бібліятэкі прыбыло ад Неверлі пісьмо, у якім ён піша:

«Дзякуй, дарогі таварышы, за добрае

слова. Кожнага работніка на ўскай галіне добрае слова аб яго рабоце заўсёды прыема на хвалюе і памацавае.

Па ўсіх закравутых у Вашым пісьме пытаннях мы зможам, спадзяюся, пагутарыць, таму што «Хлопец з Сальскіх стэпаў» будзе экранізавацца і зробіць гэта Ваша Беларуска кінастудыя і разам з Варшаўскай студыяй «Спорт». Такім чынам, мяе здзецца, што я павінен буду прыехаць у Мінск і мы сустранемся.

Пакуль прымеце самае шчырае і сяброўскае прывітанне. Неверлі».

І. ФРЫД.

Лекцыя аб дружбе

У Дні польскай культуры ў Беларусі на Гродзеншчыне было прачытана многа лекцыяў аб польска-беларускай дружбе. Жыхары розных раёнаў праслухалі таксама лекцыі пра вялікіх польскіх пісьменнікаў Алама Мішквіча і Элізу Ажышка, творчасць якіх песна звязана з Беларуссю.

У многіх месцах пабываў з лекцыямі старшы выкладчык замежнай літаратуры

ры Гродзенскага педінстытута М. Працэнка. Ён прачытаў 12 лекцыяў аб польска-беларускай дружбе на многіх прадпрыемствах і ў саўсках Ваўкавыскага раёна: у клубе імянтнага завода «Перамога», у доме адпачынку «Роса», на чыгуначнай станцыі Ваўкавыск-Цэнтральная і ў ветэрынарным тэхнікуме.

М. НІКАЛАЕВ.

29 чэрвеня з Польскай Народнай Рэспублікі ў Мінск прыбыла група ветэранаў вайны, якія знаходзяцца ў СССР па запрашэнню Савецкага Камітэта ветэранаў вайны. Яны азнаёміліся з выдатнымі горада.

На здымку: польскія ветэраны на праспекце імя Сталіна. У цэнтры галоўны архітэктар горада Л. Мацкевіч.

Фотакроніка БЕЛТА.

САМАЕ ДАРАГОЕ

Моцная дружба паміж савецкімі і польскімі народамі. Гэтая дружба мае лаўны традыцыі, яна з дня ў дзень павіна развівацца. На працягу дзесяці год праведзеных у Польшчы ў якасці журналіста, аўтара гэтых радыё адрываўся не раз назіраць праўдлівы гэтага самага дарагога пачуцця як з боку польскіх, так і з боку савецкіх людзей.

З бланота журналіста

Вялікі пажар. Усіх парабаў і навакольных жыхароў гестава сагнала на спаленых пабудуў па расправу. Дырэктар лемантаваў:

— Калі віванаці не прызнаецца, усе будуць расстраляны!

Людзі маўчалі. Гестапаўцы, сьрот якіх быў і сьмы памешчыка, падрыхтавалі выканаць загад. Тым ад сьміты памешчыка адзінкаў Шпанке.

— Стойце, — сказаў ён гестапаўцам, — майце папашу! — І, павярнуўшыся да Дырэктара, гвеўна дадаў: — Я ненавіджу вас! Вы ганьбіце імя немца!

Шпанке схавалі гестапаўцы, скруцілі яго рукі і тут жа павесілі на абгаралы пераклазіны варот. Перад смерцю ён крхнуў парабам:

— Верце, прыдзе вызваленне! Вы будзеце свабоднымі людзьмі, гаспадарамі сваёй зямлі...

Савецкая Армія разам з Польскім войскам вызваліла польскі народ ад рабства. Дырэктар уцеў у Заходнюю Германію. Яго парабкі сталі законнымі гаспадарамі зямлі, якую яны палівалі сваім потам.

З Геленай Марашовай, якая расказала готую гісторыю, мяе давацца сустраціна па Уршывае паз Варшава. Тут, у бязым майтэку памешчыка, былі арганізаваны курсы механізатараў. Марашова спачыла готыя курсы, атрымала прызначэнне на пасаду інжынера МТС у родным Тэве.

— Заліне гаварыць, — сказала яна, — што палзі, якія я перажываю сёння разам з маймі таварышамі, не магі адбыцца ў ланейнай або акупіраванай гітлераўскай ахоўніцкай Польшчы. Даламога савецкага народа вырабавала нас ад рабства. Дружба з савецкім народам а'ўдзельнічае гарантыя тэго, што дырэктар ніколі не вернуцца ў Польшчу.

— сказаў з пачуццём адзін з пасажыраў, які стаўлі да акна.

Пачынаецца польская, — прадоўжыў яго лудзі, выказаны ўголос, другі пасажыр.

За акном вагона папалылі лясны і пералескі, зялёныя лугі і палі.

— Така ж, як і наша...

— Толькі восм палясак у нас няма...

— А восм і трактары — відаць, маляпараты...

Людзі, якія стаўлі ля акна, гаварылі пра зямлю, павесы, сельскагаспадарчыя машыны. І не дзіўна. Гэта былі працяўнікі сямьялістнага палёў розных рэспублік Савецкага Саюза. Па запрашэнню Міністэрства сельскай гаспадаркі Польскай Народнай Рэспублікі яны ехалі ў гэтую краіну, каб сустрацца з польскімі сялянамі, паглядзець, якія яны жыюць і расказаць ім аб сваім жыцці.

Тут жа ля акна стаўла пажылая жанчына — Герой Сямьялістнага Працы, звынявая — Ільонава калгаса «Расоны» Ганна Савельёўна Гарышка. Яна глядзела на мірныя палі, але думала пра сына. Восм на гэтых палях, калісьці ўзараных варожымі ад выбухаў бомб і снарадаў, спаласаваных ахопамі і траншэямі, гусеяныя танкаў, ішоў паз агнём ле сыны. Ён азігнуў дзесяці паз Варшава, каб кігнула родная зямля і акны сабрэў.

Васюдазна вікалі ахопамі і варонкі, за якімі раны вайны на зямлі. Але раны сэрца не дагойнавалі бясслезна...

Ганне Савельёўна было многа аб чым расказала польскім сялянам аб жыцці і дасягненнях свайго калгаса. І яна распавядала аб гэтым пры сустрачых з імі. Гэта былі хвалюючыя сустрэчы. Усюды савецкіх калгаснікаў сустракалі з хлебам-соллю і сардэчнымі словамі прывітання. Дарогі па якіх яны ўзліжалі ў польскія вёскі, усмехаліся палымі кветкамі. Жывыя дзеці, аўлажыўшы зялёны аўтобус, у якім ехалі госці, апавяшчалі наваколле ратасным крхкам:

— Едуць, ужо едуць!

Агялаючы калектыўным гаспадаркі польскіх сялян, адноўлена і пабудавана

няма навола заводны, паўстаюшы з руін Варшавы. Ганна Савельёўна разам з усімі радавалася поспехам польскага народа ў будаўніцтве новага жыцця. І бол, які крануў сэрца ў вагоне, пачаў адступаць...

У адзін з дзён экскурсіі дэлегацыя калгаснікаў наведвала брацкія могілкі ў Варшаве і ўсклала ля помніка воінаў-вызваліцеляў вянкі. Агялаючы магільні, на якіх цілі кветкі, Ганна Савельёўна чытала на абелісках імёны тых, хто наздоўсім пахаваны ў польскай зямлі. Раптам урачыстую цішыню моілак парушыў балючы стог. Усе павярнулі туды, адкуль ён ішоў, і ўбачылі: Гарышка павалілася на адну з магіль і зашлала:

— Сын мой!

Да Ганны Савельёўны падыйшла жанчына-кветачніца. Яна пачала супакойваць беларускую сялянку.

— Яная не сумная гэта сустрача, але ўсё ж вы — шчаслівая маці, — сказала полька. — Ваш сын пахаваны з панавай. Ён азігнуў за нашу агульную справу. А мой сын, — дадала яна хрыгтым голасам, — спалены ў печак Майдзанака...

Аблудышыся, як сёстры, маці стаўлі над дарагой абзавом ім магіль. А наўлада распітала новае жыццё, дзея жнога іх дзеці адзілі сваё самае дарагое... І пачуццё смутку ўступіла месца глыбокаму пачуццю дружбы і ўзаемага разумення.

Домік гэты пабудавалі другі муж Таразы Скупенне — Пудых. Будуючыся, залез у лаўгі. Каб выкруціцца з іх і павярнуць свае справы, Пудых вырашыў паехаць у Амерыку. Але зямля, куды ён адправіўся шукаць шчасця, стала яго магілай. Дзесяці ў шахце Пудых азігнуў у час абвалу.

Разам з сынама Пудыха і Таразы, Францішкам, мы заходзім у домік.

— Мебля, — гаворыць Францішак, — цьер такая ж, як і сорок год назад.

На ніжнім паверсе дома ў адным пакоі амяшчана бібліятэка-чытальня, у другім — пакой ачышчальніка для моладзі. На сталах газеты, часопісы, у кутку на тумбачы рэйдэрыўмінік. З партрэта на моладзі, якая схізілася над кітамі, глядзяць прымураваныя вочы Ільіча.

— Восм тут стаўлі два ложкі. Тут шафа, — успамінае Пудых, якому ў той час, калі жыў тут Ленін, было 14 год. — У другім пакоі жыла маці Круцкая. Усе мебелі, якая захавалася з таго часу, работы набожчыка-бацькі, перанесены ў нашару, але быў кабінет Леніна. У час перагоды Ленін прадаваў там. У добрае наўвёре ішоў па спецыялі ў горы. Ле мы леныскай сёжыкай заўем. Ленін і яго жонка гаварылі з намі на-польска.

У 1917 г., пасля рэвалюцыі ў Расіі, у Паронія прыйлілі газеты. Паштмайстар Радзевіч, ён і цьер жыў у Закопане,

паказваючы на партрэт Леніна ў гэзепе, гаварыў: «Гэта ж пан Ульянаў. О, я тды бачыў, што гэта вялікі чалавек. Да яго прыходзіла пошта з усёго свету. Калі ён толькі паспяваў усё гэта прачытаць!»

— Едуць за мора шукаць шчасця, — заклочыў Пудых, — не ведаў мой бацька, што ў яго доме жыў чалавек, які вучыў людзей забываць адрывы ў сваёй краіне, а не за акіянам.

Лёс Пудыха — гэта лёс многіх простых людзей далаванай Польшчы. У пошуках работы і хлеба мільёны польскіх рабочых і сялян пакідалі родныя краіны. Толькі ў Францыі ў міжаенным перыяд выехала некалькі мільёнаў людзей, большай часткай гарнікоў. Многія з іх цьер вярнуліся на радзіму, працуючы ў шахтах, на авернутых Польшчы заходніх землях.

У гарніцкім горадзе Валыжына на шахце «Белы камень» мяе давацца прысутнічаць на мітынг, прысвечаны адрыву дзесяцімесячна савецка-польскай дружбы. Забойчык гэтай шахты Герчык, які вярнуўся на радзіму пасля доўгага вандроўвання, сказаў усхваляваюча:

— Мы знайшлі радзіму. Мы будзем цьер працаваць карабілі, аўтамабілі, трактары. У нас многа шахт і заводаў. Усе яны працуюць бесперапынна. Але самае дарагое, што ў нас ёсць — моцная вечная дружба з савецкім народам. Яна а'ўдзельнічае адукацыю незалежнага росквіту нашай краіны.

Леанід ПРОКША.

ДЫРКЕН НЕ ВЕРНЕЦА!

Ёсць у Ганскім ваяводства невядлікая вёска Тчаў. Да вайны самы багаты чалавек у гэтых месцах быў абарнік — немец Дыркен. Ён меў дзесяцьсот гектараў зямлі, моцную гаспадарку.

Аб аютасці гэтага памешчыка ведалі ва ўсёй акрузе. Парабкі баліся з ім с'ястракаца. Дыркен не лічыў іх за людзей. Паліці ў стоўкі, каб не памерлі з голоду. За пажыўную работу яны атрымлівалі па 75 грошаў за дзень.

У час акупацыі Польшчы гітлераўскімі ахоўнікамі Дыркен зусім азыраў. Ён біў парабкаў, зьбіваўся з іх, паліці стоўкі, калкі яны хадзела.

Неак парабачка Гелена Марашова, сустраўшы памешчыка, вышліла, як звычайна, вымушанае прывітанне. «Сёбры дзень пану», Дыркен сьмінуў яе і парабкаў, якія ішлі за ёй.

— Цьер будзеце вітань мяне пры сустрэчы не словамі «Сёбры дзень пану», а воклічам «Хайл Гітлер». Да вайны я быў тут памешчыкам, цьер я тут кароль. Вы былі маймі парабкамі — цьер вы мае рабы і служыць мяе будзеце вечна...

Готую вахобную працую напыскала калізавае слухаў, апусціўшы ў ачыло погляд, наладзі немца, які стаўлі ў ім побач — аграрон Шпанке. Ён прыехаў у майтэку па практыку, Дыркену наладзі спецыяліст быць у не спалою. Памешчык і яго сын, які працаваў у Тэве ў гестапа, часта залі аграныма за пестрогія адносіны да парабкаў. Відаць, Шпанке было вельмі непрыемна чуць такую размову, таму што ён чырванеў ад сорачу, не мог глядзець на людзей, нібы ачуваў за сабой нейкую віну.

Праз некалькі дзён у майтэку ўспыхнуў

СЭРЦА БЕЛАРУСКАЯ СЯЛЯНКІ

Поезд прагмуў коламі па мосце, Блакітвая стужка Буга застала за сабою.

— Скончылася родная савецкая зямля.

Абмеркаванне работы часопіса „Маладосць“

Днямі адбылося сумеснае пасяджэнне бюро ЦК ЛКСМБ і прэзідыума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР. Было абмеркавана пытанне аб рабоце рэдакцыі часопіса „Маладосць“ па выхаванню літаратурнай моладзі. З дакладам выступіў намеснік галоўнага рэдактара часопіса „Маладосць“ І. Грамовіч. Ён спыніўся на тым, якую выхавальную работу праводзіць рэдакцыя часопіса з маладымі аўтарамі.

На старонках часопіса, падкрэслівае дакладчык, на працягу апошніх год выданы многія творы, якімі аўтары выступалі ў друку ўпершыню. Чытачам „Маладосць“ сталі добра вядомы імямі многіх маладых паэтаў і пісьменнікаў. Рэдакцыя штодзённа атрымлівае дзесяткі перапісак, апаўняючы маладых аўтараў, з якімі вядзецца сістэматычная перапіска, даючы кансультацыі, разглядаючы перапісаныя творы.

У выхавальнай рабоце з маладымі рэдакцыя часопіса выкарыстоўвае і такія формы, як усенная кансультацыя, правядзенне нарад, семінараў маладых аўтараў у рэдакцыі і непасрэдна на прадпрыемствах, на заводах, у калгасах і ў навуковых установах. Проводзіцца творчая сустрэча з маладымі пісьменнікамі, у якіх удзельнічаюць вопытныя літаратары. Яны робяць кваліфікаваны разгляд твораў маладых аўтараў, дэляці сваімі творчымі планами. Такія сустрэчы былі праведзены са студэнтамі ВДУ, з маладымі рабочымі аўтарамі, з моладдзю Барысава, Маладзечна і некаторых іншых гарадоў рэспублікі. Рэдакцыя наладжвае выдзел у абласных і раённых літаратурных аб'яднаннях, дзе абмяркоўваюцца творы лачэнскага пісьменнікаў. Значную дапамогу маладым у пачатку іх майстэрства, творчай культуры ствараюць артыкулы, якія змяшчаюцца на старонках часопіса пад рубрыкай „Размова аб майстэрстве“, а таксама адказы маладым аўтарам на старонках адказаў.

Дакладчык спыніўся на недахопах, якія характэрны для творчасці многіх маладых пісьменнікаў: бедная мова, дрэбніцтва, шаблон у апісанні тых або іншых з'яў, у большасці апаўняючы усё тым жа любімым троххвіткамі, а ў паэзіі — інтэлектуальна-альфонсавымі вершамі, адсутнасць свежэга мастацкага вобраза.

Каб дапамагчы маладым празаікам і паэтам хутэй знайсці ад гэтых недахопаў, трэба шыры працягваць да работ з літаратурнай моладдзю старэйшых пісьменнікаў, якія б кансультавалі маладых, праводзілі гутаркі і г. д.

У заключэнне дакладчык прапонуе, каб рэдакцыя часопіса сумесна з Саюзам пісьменнікаў распрацавала канкрэтны план

работы з маладымі аўтарамі, каардынавалі сваё дзеянне ў далейшым.

Аб рабоце часопіса „Маладосць“ па выхаванню маладых пісьменнікаў гаварыў і сваіх выступленнях многія таварышы — члены бюро ЦК ЛКСМБ, беларускія пісьменнікі і паэты. Старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР П. Броўка адзначыў, што часопіс правёў пэўную работу на працягу года з маладымі аўтарамі да літаратурнага жыцця, па выхаванню ў іх добрых густаў, пачуцця адказнасці за якасцю літаратурную працу. Але на старонках часопіса друкавацца больш твораў інтэлектуальнай моладзі, чым маладых рабочых, калгаснікаў. Гэта — адна з буйных недахопаў у рабоце рэдакцыі часопіса.

Пісьменнік М. Лынькоў таварыш аб тым, што часопіс „Маладосць“ вываў імя рад зольных маладых паэтаў, празаікаў, крытыкаў, творы якіх прыцягнулі ўвагу чытача. Часопіс набыў свой профіль. Але ў рабоце часопіса, на думку Лынькова, ёсць і некаторыя хібы. Адзін з іх у тым, што на старонках часопіса, як і ў іншых друкаваных органах рэспублікі, недапушчальна мала з'яўляюцца твораў на рабочую тэматыку. Каб вырашыць гэтую праблему, шыры паказваць шыры рабочага класа ў мастацкіх творах, публіцыстычных матэрыялах, трэба больш актыўна выкарыстоўваць літаратурны аб'яднанні, якія існуюць на заводах, фабрыках і ў іншых прамысловых прадпрыемствах, выяўляць з літаратуры асродкі тых аўтараў, якія пішуць на рабочую тэматыку.

— Мы вельмі многа атрымліваем твораў ад маладых пісьменнікаў, — сказаў сакратар рэдакцыі часопіса „Маладосць“ А. Асіпенка. — Гэта гаворыць аб творчай актыўнасці нашай літаратурнай моладзі і абавязна нас працягваць шчыльней выкарыстоўваць зольных маладых аўтараў, выкарыстоўваючы разнастайныя формы ў гэтай рабоце.

Прамоўца робіць папрук у адрас іншых часопісаў, а таксама газет, на старонках якіх мала друкавацца матэрыялы аб творчым маладых пісьменнікаў. Кваліфікаваны разгляд першых твораў, якія з'яўляюцца ў друку аб выходзіць асобнымі кніжкамі, — самая лепшая дапамога маладому аўтару ў яго творчай рабоце. Трэба больш шыры знаёміць чытача з маладымі празаікамі, паэтамі, даваць біяграфічныя звесткі аб іх у першых кніжках, свечасова рэзюмэ равіраваць іх творы і г. д.

Аб рабоце з маладымі аўтарамі, аб большай патрабавальнасці да іх з боку рэдакцыі гаварылі ў сваіх выступленнях крытык

У. Юрвіч, пэтр А. Валуцін, рэдактар газет „Чырвоная зямля“ А. Маркевіч, сакратар ЦК ЛКСМБ Т. Дамітравіч і інш.

У пастаноўне, прынятай па гэтым пытанню, бюро ЦК ЛКСМБ і прэзідыум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР адзначылі, што рэдакцыя часопіса „Маладосць“ праводзіць пэўную работу па выхаванню маладых паэтаў і пісьменнікаў. Але, адзначаючы дадатнае, дасягнутае часопісам, бюро ЦК ЛКСМБ і прэзідыум праўлення СП БССР лічыць, што часопіс трэба лічыць больш умяшчальна працу ў тым напрамку, прыдатна да ўдзелу ў часопісе найбольш зольных маладых літаратараў з праддзяў рабочай, калгаснай і студэнцкай моладзі.

На пасяджэнні была абмеркавана новая апошняя праца Алексія Кулакоўскага „Дабрасельцы“, змяшчальная п'есамі і драмамі аб гэтым творы выказалі пісьменнікі У. Юрвіч, М. Лынькоў, П. Панчанка, У. Юрвіч, П. Пестрак, П. Сабалеў, члены бюро ЦК ЛКСМБ А. Маркевіч, А. Барушка і іншыя. Выступаючы адзначылі, што апошняя А. Кулакоўскага „Дабрасельцы“ — памылковы, ідэя-заганам і слабы ў мастацкіх адносінах твор, які ў крытым паказвае жыццё людзей калгаснай вёскі. Прамоўца згадваў з тымі крытычнымі зауважэннямі, якія ўжо былі выказаны аб апошнім „Дабрасельцы“ ў нашым друку.

У канцы абмеркавання выступіў аўтар апошні А. Кулакоўскі. Ён прызнаў сваю памылку, сказаў, што паспяшыўся з надрукаваннем непрацаванага твора, не прадумаў глыбока ідэі, якая лягла ў аснову апошні і навадзін твору. А. Кулакоўскі заявіў, што ён мае намер яшчэ шмат працаваць над сваёй апошнюю і карным чынам перапісаць яе.

Абмеркаваўшы апошнюю А. Кулакоўскага „Дабрасельцы“, бюро ЦК ЛКСМБ і прэзідыум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР прынялі пастаноўку, якой адзначаецца, што рэдакцыя часопіса дапусціла грубую памылку, надрукаваўшы ідэя-заганам і слабы на мастацкіх адносінах твор. Памылка тав. Кулакоўскага ўскладняецца яшчэ тым, што ён галоўны рэдактар, надрукаваў у рэдакцыі ім часопіс сваю ідэя-заганую апошнюю, хаця яна і не была прачытана ўсім членамі рэдакцыі.

Бюро ЦК ЛКСМБ і прэзідыум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР намеріліся перапрацаваць на палітычным работы часопіса „Маладосць“.

Творчая культура тэатра

Мінчане даўно закармілі сустрэчы з маладымі творчымі калектывам Гомельскага тэатра, які хутка будзе святкаваць першае пачаццё свайго існавання.

Гастрольны рэпертуар быў даволі разнастайным. У адрозненне ад некаторых іншых абласных тэатраў, гэты пачаццё мае з горама беларускіх пісьменнікаў — іспініроўкай раману „Гамбокая пльня“ І. Шамякіна, з буйным спектаклем „У бітве вялікай“ (п'еса А. Маўзона). Не могуць выкілаць пярэчыцца зместам п'есы „Калі ўсемакі зоркі“ А. Карнічэўка і „У пошуках радзімы“ В. Розава, таксама як і драма Э. Эмзара „Апошні прыпынак“. Не забыліся гомельчане і на рускую класіку. Заслугоўваюць сур'ёзнай увагі юнацкая трагедыя Лермантава „Іспанцы“ і „Абрыў“ Гачарова.

Нажалі, цікавая рэпертуарная заяўка не падмацавана багатым майстэрствам і высокай творчай культурай і сцігнага зайацення. Есць у спектаклях гэтай трапіна сцэны і эпізоды. Запомніліся і некаторыя акцёрскія ўважы, разуменне стылю драмы асобнымі актэрамі. Плённым было супрацоўніцтва тэатра з мастаком А. Трыгар'янем у „Іспанцы“ (рэжысёр Н. Ульянчук). У гэтым спектаклі мелас магчымасць праявіцца вырашэнні сцэнічнай працы. Можна было захапіцца экатычна яркай паўднёвай прыродой Кастыліі. І талы страціліся б галоўная тэма трагедыі, не высокі грамадскі пафас, падымны пратэст паэта супраць сацыяльнай няроўнасці, саслоўных забавонаў і нацыянальнай нявысці.

У рэжысёрскай гэтага спектакля прыметны пошукі сучаснасці рэвалюцыйнай тэмы трагедыі з сучаснай барачоў пратэсцыйна сці супраць дэспрацыйскага рэжыму (у прыватнасці, з барачоў неграў за свае правы ў Злучаных Штатах Амерыкі).

У „Апошнім прыпынку“ (рэжысёр Д. Окун) глыбокімі драматычнымі перажываннямі, адчуванням псіхалагічнага стану герою насчыны важнейшыя сцэны спектакля. У іх раскрываюцца рознае разуменне жыцця велічных духам сумленных нешта Коха, Роса, Ганна Вальтэр з аднаго боку, і з другога боку гэтапаўна Шмітца. Рэжысюр знаходзіць пераканальныя ўнутраныя матывы, якімі можна вытлумачыць паводзіны герою. У адным выпадку — гэта нараджэнне мужнасці і светлай надзеі на будучыню ў лепшых людзей новай Германіі, а ў другім — вузкае выкрэсьце зьярнай маралі тых людзей, на якіх трымаўся гітлераўскі „фронт“.

Асобныя трапіны карціны, дзе мужнасць савецкіх людзей нават у найбольш трагічных сітуацыях асветлена глыбокай любоўю да жыцця і непакінувай верай у няўнічальную перамогу перадавых ідэй часу — ёсць у спектаклях „У бітве вялікай“ (рэжысёр Н. Ульянчук) і „Гамбокая пльня“ (рэжысёр І. Шамякіна). У „Гамбокай пльні“ (рэжысёр І. Шамякіна) глыбокімі драматычнымі перажываннямі, адчуванням псіхалагічнага стану герою насчыны важнейшыя сцэны спектакля. У іх раскрываюцца рознае разуменне жыцця велічных духам сумленных нешта Коха, Роса, Ганна Вальтэр з аднаго боку, і з другога боку гэтапаўна Шмітца. Рэжысюр знаходзіць пераканальныя ўнутраныя матывы, якімі можна вытлумачыць паводзіны герою. У адным выпадку — гэта нараджэнне мужнасці і светлай надзеі на будучыню ў лепшых людзей новай Германіі, а ў другім — вузкае выкрэсьце зьярнай маралі тых людзей, на якіх трымаўся гітлераўскі „фронт“.

Добрым словам удзельнасці ўспомніць глядач і некаторыя акцёры. Выразна нацягнуты і грамадскія рысы беларусаў, які абавярае ролюю зямлю ад фашысцкай жаўночкі Шмітца („Апошні прыпынак“).

Што выдзумае М. Цурбакова сярэд акцёраў Гомельскага калектыву? Пры дакладным вонькам малюнку вобраза, артыст ніколі не трапіць галоўнага — драматычных перажыванняў героя, знаходзіць тым рысы, якія адносяцца яго ад іншых людзей.

Карп Маеўскі, рэсталяваў Шмітца — супрацьлеглым людзі ў сэнсе сцягопагляду, нацыянальных рысаў, бытовых звычак, манеры гаворкі і іншага. Нават пры дасканальным даследаванні іх псіхалагічных тыпаў неўдзяна знайсці нічога, што яднае гэтых ваявоўных адзінаў герояў. Аднак таленавіты, прафесіяналіст сталы беларускі актёр знайшоў у сваёй мастацкай палітры фарбы, якія надалі жыццё рысы кожнаму з вобразаў, дапамаглі ідэнтыфікаваць псіхалагічны тып.

Парадавала ўдасканаленнем свайго майстэрства і Я. Гамуліна ў ролях Палагеі („Гамбокая пльня“), Клеапарты Гаўрылава („Чаму ўсемакі зоркі“). Гэта беларуская артыстка з вострым сатырычным бачаннем негатыўных з'яў жыцця і яркім сцэнічным темпераментам. Яе прысуд мастацкай бязлітасці ў адносінах ваявоўнай мяшчынцы Клеапарты і Палагеі, якія імкнуліся прыставацца да фашыскага ладу жыцця.

У калектыве гомельскага тэатра добрым густам і значнай творчай культурай, імкненнем унікнуць раменісці штампамі таксама вылучаюцца В. Умёншкін (асабліва ў ролях Ланге і Роса), Е. Пільчанка (у вобразах Ганна Вальтэр і Тані), М. Ляонцьеў (Лясніцкі), В. Манушэўска (Ольга Барабаш), В. Турчанкоў (у ролях старшын рэдакцыі Камісарова), Т. Скарута (Ліля Хамаўко), М. Якушына (Эмілія) і некаторыя іншыя. Яны хоць і не заўсёды шчыльней выступаюць безадоўна, але яны настолькі шырока сцэнічна праду.

У гэтых акцёраў розны ўзровень майстэрства, прафесіянальнай адукацыі і зольнасці. Але пры належным мастацкім кіраванні яны маглі б часцей радаваць глядачоў свежымі думкамі, глыбокімі эмоцыямі, жыццёва пераканальнымі сцэнічнымі вобразамі.

Нажалі, агульнае ўражанне ад мастацкага стану тэатра ў людзей, якія ведаюць з першых дзён нараджэння, горшае, чым можна было чакаць.

Што ж асабліва турбуе ў сцэнічнай творчасці гомельскага тэатра перш-на-перш уражэнне праблем рэжысура.

Многае тут яшчэ недасканалае. Нам не давялося ў час гастрольнага бачыць спектакляў, дзе багаты зместам і думкай драматычным твор знайшоў цалкам адпаведную аму строга і дакладную сцэнічную форму, не прыкмецілі безадоўнай гармоніі паміж зместам і формай у сцэнічных вобразах гэтых, тагоа арганічнага сінтэзу, аб якім марыў Вялікі.

Так, напрыклад, выдатны раман І. Шамякіна „Гамбокая пльня“, пры наяўнасці асобных удалых сцен, страціў у спектаклі сюжэтную выразнасць, напружаную дынаміку падаў, багаты каларыт мом і жыцця, непатрэбны рысы многіх героюў. Спектакль распадаецца на больш або менш уласныя эпізоды, якія слаба кампазіцыйна з'яднаны паміж сабой. Прыглушана і нацыянальна своеасабіваецца рамана. За выключэннем Карпа Маеўскага на сцене амаль няма героюў з псіхалагічна пераканальнымі нацыянальнымі рысамі. Удалы ў рамане І. Шамякіна вобраз камандзіра партызанскага атрапа Прыборава (артыст В. Томскі) а таксама — нудны, малаураўна чалавек, які не валодае інтэлектуальнымі рысамі, уласцівым літаратурнаму пратэсту.

Надта распушчаны і экспазіцыя спектакляў, дзе прамерная увага аддадзена, прычымова важнаму, але прыватнаму эпізоду ўмяшчэння Таній дзіцяці забітай фашысцкай савецкай жанчыны.

У спектаклі ёсць каларытныя жарнавы і бытавыя эпізоды, але няма героіка-рамантычнага пафасу, які ўласцівы вядомаму раману.

Рэжысёрскае задуму ў некаторых спектаклях не выкілае асаблівых прычын. Аднак спрычанае з'яўленне не стаёнасці прычынай таго, што твор часам многа трапіць у сцэнічны філасофскі змест і змацаваныя выразнасці. Так, узагодзі-вараўнаць да прастае ідэя выразнае канфіліку ў „Іспанцы“ — прыводзіць да таго, што ліхвар наймаў рабаваным актэрамі Г. Стальмаховічам толькі таму, што ён не Іспанец.

У сцэнічным вырашэнні трагедыі, поруч з драматычным інтанацыямі, тэатр карыстаецца манерай слязлівай мелодрамы, аб паўроўнага трагічна, што супярэчыць твору Лермантава.

Забіўшы думкі Вяліскага аб значнай гармоніі зместу і формы да сабе зняць і ў добрым спектаклі „Апошні прыпынак“. Так, напрыклад, вобразы савецкіх воявоў схематычны і аднастайны, хоць п'еса Рэмзара да большых магчымасці для пераканальнага ўвасаблення.

Не стае публіцыстычнай вострыні і шчырага прызму спектаклю „Чаму ўсемакі зоркі“, што спрачае змест камедыі А. Карнічэўка. Слабей гучыць у гамельскай і ваявоўна пазіцыя тых сіл, якія ў камедыі вікараваны супраць сучасных напашкаў гораўскай „дэмакратыі“. Гэта стала прычынай спрашчэння ідэяных акцэнтаў у спектаклі, змяшчэння яго пафлетнасці і сатырычнай вострыні.

Шкада, што ў спектаклі недастаткова выкарыстаны ўкраінскія нацыянальныя гумар, які багаты дзімаг п'есы. Пасля прагалаў спектакляў ствараецца ўражанне, што рэжысура, мастакі, а з імі і некаторыя актэры не шукаюць выразнай нацыянальнай своеасабівацы для розных па сацыяльнаму і грамадскаму становішчу героюў.

Гэта адчуваецца нават ва ўзале сыграных ролях. Вядома, што Джульета М. Бабавай ніколі не збытаецца ў яе Палінкай („Даходнае месца“) альбо арбуўскай Таній. Яны розныя па нацыянальнаму каларыту мом і яе інтанацыянаму ладу, па сетагадуванням і іншых строга ідэнтыфікаваных рысах вобразаў.

А якія прыметны нацыянальныя адрозненні можна заўважыць у імячэйнай жанчыны Вальтэр і беларускай дзядуцы Тані ў выкананні таленавітай артысткі Е. Пільчанкі? Нажалі, такіх ясных адрозненняў няма.

— Вы што-небудзь хацелі? — зваруецца да яго Сяргей, ён не мог абмінуць увагай старога.

— Ды нічога асаблівага, — адказаў Клім. — Хацеў толькі скарыць Кастусю, каб ён не забіў выдзеліць наўзарту колы хляпоў і дзятчак сечы лякі. Варта ўжо і аб ідзе думаш. Нельга ж, каб сад быў неадзінадушным.

— Калі шчы тва зіма, — ледзь не махнуў рукой Сяргей. — Есць больш неадкладных работ: трэба болей выбраць жыцця канца сечы. Вы ж стары гаспадар, павіны разумець. Паспеце яшчэ ваш сад у парадок прынесці.

— Чаму гэта — мой? — пасуроеў Клім. — Бышам мне аднаму трэба даць аб садзе, а іншым можа і не балець галава па імяні. Яно, вядома, калі не балець галава, для здароўя лепш.

— Прабачце, дзядзька Клім, я памыліўся, не так сказаў.

— Усё памылкі ды памылкі, і калі яны толькі скончаны, — не спалоўіўся Клім, але спрачана не стаў і паіху падаць з кашыцямі, відаць, у свой сад.

Нарэшце пакінуў кашыцямі і Сяргей а Кастусём...

Поле пачыналася адрэзу за калгасным дваром.

Не спыняючыся пачынаць гутаркі, Сяргей а Кастусём ішлі полем усё далей і далей.

— А ты правільна сказаў наконт таго, што перадаць калгасныя справы? — трэба пачынаць з зямлі, — паруму маўчаць Кас-

тэра і Я. Гамуліна ў ролях Палагеі („Гамбокая пльня“), Клеапарты Гаўрылава („Чаму ўсемакі зоркі“). Гэта беларуская артыстка з вострым сатырычным бачаннем негатыўных з'яў жыцця і яркім сцэнічным темпераментам. Яе прысуд мастацкай бязлітасці ў адносінах ваявоўнай мяшчынцы Клеапарты і Палагеі, якія імкнуліся прыставацца да фашыскага ладу жыцця.

У калектыве гомельскага тэатра добрым густам і значнай творчай культурай, імкненнем унікнуць раменісці штампамі таксама вылучаюцца В. Умёншкін (асабліва ў ролях Ланге і Роса), Е. Пільчанка (у вобразах Ганна Вальтэр і Тані), М. Ляонцьеў (Лясніцкі), В. Манушэўска (Ольга Барабаш), В. Турчанкоў (у ролях старшын рэдакцыі Камісарова), Т. Скарута (Ліля Хамаўко), М. Якушына (Эмілія) і некаторыя іншыя. Яны хоць і не заўсёды шчыльней выступаюць безадоўна, але яны настолькі шырока сцэнічна праду.

У гэтых акцёраў розны ўзровень майстэрства, прафесіянальнай адукацыі і зольнасці. Але пры належным мастацкім кіраванні яны маглі б часцей радаваць глядачоў свежымі думкамі, глыбокімі эмоцыямі, жыццёва пераканальнымі сцэнічнымі вобразамі.

Нажалі, агульнае ўражанне ад мастацкага стану тэатра ў людзей, якія ведаюць з першых дзён нараджэння, горшае, чым можна было чакаць.

Што ж асабліва турбуе ў сцэнічнай творчасці гомельскага тэатра перш-на-перш уражэнне праблем рэжысура.

Многае тут яшчэ недасканалае. Нам не давялося ў час гастрольнага бачыць спектакляў, дзе багаты зместам і думкай драматычным твор знайшоў цалкам адпаведную аму строга і дакладную сцэнічную форму, не прыкмецілі безадоўнай гармоніі паміж зместам і формай у сцэнічных вобразах гэтых, тагоа арганічнага сінтэзу, аб якім марыў Вялікі.

Так, напрыклад, выдатны раман І. Шамякіна „Гамбокая пльня“, пры наяўнасці асобных удалых сцен, страціў у спектаклі сюжэтную выразнасць, напружаную дынаміку падаў, багаты каларыт мом і жыцця, непатрэбны рысы многіх героюў. Спектакль распадаецца на больш або менш уласныя эпізоды, якія слаба кампазіцыйна з'яднаны паміж сабой. Прыглушана і нацыянальна своеасабіваецца рамана. За выключэннем Карпа Маеўскага на сцене амаль няма героюў з псіхалагічна пераканальнымі нацыянальнымі рысамі. Удалы ў рамане І. Шамякіна вобраз камандзіра партызанскага атрапа Прыборава (артыст В. Томскі) а таксама — нудны, малаураўна чалавек, які не валодае інтэлектуальнымі рысамі, уласцівым літаратурнаму пратэсту.

Надта распушчаны і экспазіцыя спектакляў, дзе прамерная увага аддадзена, прычымова важнаму, але прыватнаму эпізоду ўмяшчэння Таній дзіцяці забітай фашысцкай савецкай жанчыны.

У спектаклі ёсць каларытныя жарнавы і бытавыя эпізоды, але няма героіка-рамантычнага пафасу, які ўласцівы вядомаму раману.

Рэжысёрскае задуму ў некаторых спектаклях не выкілае асаблівых прычын. Аднак спрычанае з'яўленне не стаёнасці прычынай таго, што твор часам многа трапіць у сцэнічны філасофскі змест і змацаваныя выразнасці. Так, узагодзі-вараўнаць да прастае ідэя выразнае канфіліку ў „Іспанцы“ — прыводзіць да таго, што ліхвар наймаў рабаваным актэрамі Г. Стальмаховічам толькі таму, што ён не Іспанец.

У сцэнічным вырашэнні трагедыі, поруч з драматычным інтанацыямі, тэатр карыстаецца манерай слязлівай мелодрамы, аб паўроўнага трагічна, што супярэчыць твору Лермантава.

Забіўшы думкі Вяліскага аб значнай гармоніі зместу і формы да сабе зняць і ў добрым спектаклі „Апошні прыпынак“. Так, напрыклад, вобразы савецкіх воявоў схематычны і аднастайны, хоць п'еса Рэмзара да большых магчымасці для пераканальнага ўвасаблення.

Не стае публіцыстычнай вострыні і шчырага прызму спектаклю „Чаму ўсемакі зоркі“, што спрачае змест камедыі А. Карнічэўка. Слабей гучыць у гамельскай і ваявоўна пазіцыя тых сіл, якія ў камедыі вікараваны супраць сучасных напашкаў гораўскай „дэмакратыі“. Гэта стала прычынай спрашчэння ідэяных акцэнтаў у спектаклі, змяшчэння яго пафлетнасці і сатырычнай вострыні.

Шкада, што ў спектаклі недастаткова выкарыстаны ўкраінскія нацыянальныя гумар, які багаты дзімаг п'есы. Пасля прагалаў спектакляў ствараецца ўражанне, што рэжысура, мастакі, а з імі і некаторыя актэры не шукаюць выразнай нацыянальнай своеасабівацы для розных па сацыяльнаму і грамадскаму становішчу героюў.

Гэта адчуваецца нават ва ўзале сыграных ролях. Вядома, што Джульета М. Бабавай ніколі не збытаецца ў яе Палінкай („Даходнае месца“) альбо арбуўскай Таній. Яны розныя па нацыянальнаму каларыту мом і яе інтанацыянаму ладу, па сетагадуванням і іншых строга ідэнтыфікаваных рысах вобразаў.

А якія прыметны нацыянальныя адрозненні можна заўважыць у імячэйнай жанчыны Вальтэр і беларускай дзядуцы Тані ў выкананні таленавітай артысткі Е. Пільчанкі? Нажалі, такіх ясных адрозненняў няма.

— Вы што-небудзь хацелі? — зваруецца да яго Сяргей, ён не мог абмінуць увагай старога.

— Ды нічога асаблівага, — адказаў Клім. — Хацеў толькі скарыць Кастусю, каб ён не забіў выдзеліць наўзарту колы хляпоў і дзятчак сечы лякі. Варта ўжо і аб ідзе думаш. Нельга ж, каб сад быў неадзінадушным.

— Калі шчы тва зіма, — ледзь не махнуў рукой Сяргей. — Есць больш неадкладных работ: трэба болей выбраць жыцця канца сечы. Вы ж стары гаспадар, павіны разумець. Паспеце яшчэ ваш сад у парадок прынесці.

— Чаму гэта — мой? — пасуроеў Клім. — Бышам мне аднаму трэба даць аб садзе, а іншым можа і не балець галава па імяні. Яно, вядома, калі не балець галава, для здароўя лепш.

— Прабачце, дзядзька Клім, я памыліўся, не так сказаў.

— Усё памылкі ды памылкі, і калі яны толькі скончаны, — не спалоўіўся Клім, але спрачана не стаў і паіху падаць з кашыцямі, відаць, у свой сад.

Нарэшце пакінуў кашыцямі і Сяргей а Кастусём...

Поле пачыналася адрэзу за калгасным дваром.

Не спыняючыся пачынаць гутаркі, Сяргей а Кастусём ішлі полем усё далей і далей.

— А ты правільна сказаў наконт таго, што перадаць калгасныя справы? — трэба пачынаць з зямлі, — паруму маўчаць Кас-

тэра і Я. Гамуліна ў ролях Палагеі („Гамбокая пльня“), Клеапарты Гаўрылава („Чаму ўсемакі зоркі“). Гэта беларуская артыстка з вострым сатырычным бачаннем негатыўных з'яў жыцця і яркім сцэнічным темпераментам. Яе прысуд мастацкай бязлітасці ў адносінах ваявоўнай мяшчынцы Клеапарты і Палагеі, якія імкнуліся прыставацца да фашыскага ладу жыцця.

У калектыве гомельскага тэатра добрым густам і значнай творчай культурай, імкненнем унікнуць раменісці штампамі таксама вылучаюцца В. Умёншкін (асабліва ў ролях Ланге і Роса), Е. Пільчанка (у вобразах Ганна Вальтэр і Тані), М. Ляонцьеў (Лясніцкі), В. Манушэўска (Ольга Барабаш), В. Турчанкоў (у ролях старшын рэдакцыі Камісарова), Т. Скарута (Ліля Хамаўко), М. Якушына (Эмілія) і некаторыя іншыя. Яны хоць і не заўсёды шчыльней выступаюць безадоўна, але яны настолькі шырока сцэнічна праду.

У гэтых акцёраў розны ўзровень майстэрства, прафесіянальнай адукацыі і зольнасці. Але пры належным мастацкім кіраванні яны маглі б часцей радаваць глядачоў свежымі думкамі, глыбокімі эмоцыямі, жыццёва пераканальнымі сцэнічнымі вобразамі.

Нажалі, агульнае ўражанне ад мастацкага стану тэатра ў людзей, якія ведаюць з першых дзён нараджэння, горшае, чым можна было чакаць.

Што ж асабліва турбуе ў сцэнічнай творчасці гомельскага тэатра перш-на-перш уражэнне праблем рэжысура.

Многае тут яшчэ недасканалае. Нам не давялося ў час гастрольнага бачыць спектакляў, дзе багаты зместам і думкай драматычным твор знайшоў цалкам адпаведную аму строга і дакладную сцэнічную форму, не прыкмецілі безадоўнай гармоніі паміж зместам і формай у сцэнічных вобразах гэтых, тагоа арганічнага сінтэзу, аб якім марыў Вялікі.

Так, напрыклад, выдатны раман І.

Родная зямля

(Заканчана. Пачатак на 3-й стар.)

з думка вокнамі на вуліцу, шпер стаць з трыма... Сад нашай «Чыронай нівы», палкачым у ваіну, дагледзіў, як доктар з'ява. Выхадзіў, гектараў дзесяць новага, маладога пасадзіў. Шпер можна ім хапіцца на ўсёх раён. Агарод таксама ў яго доўжыцца... Трэба будзе, Сяргей Паўлавіч, усё ж уважліва Клімаву прасіць накіраваць дачу і хлопцаў на заўтрашні дзень.

— Па-мойму, вы заўважылі падобнага гаспадарка. Не дава, што поле пакінулі без увагі. Нам патрэбна ў першую нагору хлеб, а без зямлі ці груш пакуль што можна абійсціся.

— Разважай, як сабе хочаш, толькі гэтыя самыя зямлі, можна сказаць, сам вырочылі... На рахунку ў нас грошай не вельмі багата, але затое і даўго няма — з усімі крадзямі разлічыліся. Так што можна шпер браць новыя — не сорамна і і дадаць будзе лягчэй.

— Так, крэдыт прыдзецца ўзяць. Без грошай ніякі план не рэальны.

— Чаму ж не ўзяць, калі даюць... Толькі вельмі ўжо няёмка сабе адчуваць, калі ў дабе даць ісець на шы... Вось ты, Сяргей Паўлавіч, скажы пра планы. Веласі, якая мая думка накіраваць дачу. Улічы ўсе, але не забывай, якія людзі ёсць у калгасе. Скажам, ёсць у нас Клім Турок — смела планавы сад на сто гектараў, ёсць сестры Ладакія — вярта пра лён пакуль няма.

— Добра, можна пачаць. А планавы гаспадар трэба, выхадзіць з інаша. Ну, хай будзь з таго, якая зямля ёсць у калгасе, што з ёй можна зрабіць.

— Хто будзе спрачацца, правільна гаворыць. Вось мы сядзім з табой, дзімні на сенажон, паглядзіць, якое ў нас багацце. Толькі бля, што ледзь не палова сенажон хмыжком зарасла, ды і куп'ё, ліха не дае адкуль узлоць — раней, вяселі, не было яго. Дагледзець бы сенажон, наведзі тым лад, можна ў два разы кароў больш мець, не кажучы ўжо пра розныя авечкі.

— А гэта дзя, — падымаў Сяргей. — Кінуць асноўна сіды на сенажон, дагледзець як, як мае быць, стварыць трывалую кармавую базу. Развітае жыгеллагадоўля ўзіме эканомію калгаса, ды яшчэ акрамя гэтага даць шмат натуральных угнаенняў. Палепшыцца ўраджывасць глебы — а гэта галоўнае, чаго трэба дамагацца ў «Чыронай ніве».

— Дык раскажыце табе далей пра ўласцаў? — запытаў Кастусь, які не ўмеў маўчаць, калі было з кім гаварыць.

— А як жа, раскажыце. Гэта я незнаю нека жадумаўся, прабачце, Кастусь Раманавіч.

— На суседзтву з Клімам жывучы Вялікіх ты, маўжа, не ведаеш — вырапілі іны не на тваіх вачах. Старэйшы ў хаті Іван, працую трактарыстам. Хоць ён і этэсэўскі работнік, але жыве ў нас ды і гэтыя два гад працую на нашым полі. Селета хатэй яго дырэктар перакінуў у другі калгас, дык я адгаварыў — хай чалавек будзе каля дому. А хлопцы ён добры, акуратын. Пастарайся і ты не адставай яго нікуды з «Чыронай нівы»... Сястра яго Ірына спрабавала аблега пастанупіць у тэхніку, але нешта ў нас не атрымаўся; відаць, застанешся ў нас, будзе вучыцца завонач. Каб ты быў маладзейшы ды не жанатым — лепшай дзяўчынай і шукаць не трэба б. Прогноз яна ў нас — проста вачэй не адвешці... Самы меншы з Вялікіх хатэй ішч ў шкоду, але ўжо мае дзевяткі да прапаздэн, дапамагае патроху сям'і і калгасу.

— Слабы яшчэ з яго памочнік... Нешта атрымаўся, што ва Узлесці адны толькі старыя ды малыя.

— Яно амаль што так і ёсць. Гэта ўсё Сінішч пакінуў нам такую спадчыну, хай яму ядобра ікеша.

— Расказвала мне гаспадыня пра гэтага Сінішчу. Нарабіў ён тут шмат пагнана. І трэба ж урадзіцца такому чалавеку! — Давай лепш не будзем пра яго ўспамінаць, навошта сьпяваць сабе настрой... Ну? вась мы і прышлі...

— Палыяя дарога прывяла іх да лесу. Неясны, стройныя сосны ўперамку з кучаравымі ёлкамі паўкругам абдымалі поле. Ледзь крануць пазалотай восені бярэзі нібы дапамагалі сонцу прагнаць з лесу змрок. Там-сам гаралі ружамі чырвоныя гронкі рабін. Хоць не было спракты, але так і вабіла пад засені друце, каб пасядзець там хвіліну-другую.

Сяргей выбраў сабе невысокі зручны

пшычук, Кастусь сеў непдалёку проста на бруснічкі. Прайшлі яны ўсё ж зямля, можна было трохи і адпачыць.

І адгэтуд, з узлеску, добра быў відаць шырокі прастор поля, нібы абвешаны на далёкай дэ паніжэй лійняй хат. Адразу ад лесу пачынаўся вялікі палеткаў, засеяны жытам.

— А руць усё ж небаглая, — прыдзірліва агледзеўшыся, ёсць сказаў Сяргей. Для яго гэта было прымемна нечаканасцю.

— Тут самая лепшая наша зямля, — адказаў яму Кастусь. — Ну, і дадася ж яна нам у знак, пакуль прывялі яе да ладу. За ваіну тут паспеў вырасці ладны бярэзік, ведама — ляс побач. Не да ўсёго даходзілі рукі і ў першы год пасля вызвалення. Так што вейкі было з чаго вязаць. Потым мы і высікалі гэты бярэзік, і паллі яго, і глыбока заворвалі, а ён усё не здаваўся — ляс з зямлі, як грыв пасля дажджу. Калі наша МТС стала на ногі, мы ўсё ж далі яму рады — з трактарам наладзілі пакуль жэ. Зямля тут добрая, і гною мала трэба, вась бы ўсё такая.

— А вясной яшчэ падкорым гэты палеткаў, жита павіна ўдзяцца на славу... Тут усё ясна, пайшлі далей...

— За руіно пачыналася іржышча. Тут нішто не дещыла вока, і Кастусь не мог аражыць, чаго гэта раптам старшыня спыніў і дзіўніцца на гэты паланам ветрам і вытаўчаны капытамі іржышчкі.

— Авес у нас селета быў няважны, як сам бачыш, — сказаў ён вінавата Сяргею. — Зямля тут горшая, ды і гатунак, відаць, не той выбраў.

— Многа яшчэ на зіму не ўзарана ў «Чыронай ніве»? — запытаў Сяргей.

— Многа, — адказаў Кастусь, зразумеўшы старэйшыню заклочанасць.

— Гэта ўжо зусім непарадка! Неўзараным на зіму не павіна застацца ніводнага гектара!

— Тут трэба з Салаўёвым, дырэктарам МТС, пагаварыць.

— Пагавару, — ні то паабяцаў, ні то прыгрозіў Сяргей. Словам, і тут усё ясна, пайшлі далей.

— Далей ішло ўзаранне поле, і за яго старшыня мог быць спакоем. Але на яго твары нешта не відаць было гэтага спакое. Сяргей пайшоў па разоры, прыгнаючыся, прыгладзець да зямлі, відаць, правяраў якасць трактарыстай работы, браў на ладонь кавалачак зямлі, нібы ўзважваючы яе.

— Белая тут глеба, проста галюная, — сказаў ён, вярнуўшыся да Кастуса. — І, мусіць, не толькі тут?

— Не толькі тут, — пацвердаў Сяргей.

— У самыя бліжэйшыя дні Сяргей меркаваў узяцца за складанне глебайнай карты калгаса, але ўжо шпер, без гэтай карты, было відаць, што поле ў «Чыронай ніве» зандавана, і трэба было як мага хутчэй ратаваць зямлю.

— Некаторыя лічачы, што калі ўсё сабрана з поля, абмалочана, словам, калі прыходзіць зима, калгасніку можна смела адпачываць, чакаючы наступнай вясны. Дзеці пад снежнай коўдрай, як пішучы дзеці, адпачывае і зямля, набіраючыся сілы. Усё гэта напярваля, — выказаў Сяргей свае думкі ўголос. — Мы будзем і з імі рыхтаваць свой наступны ўраджай. Капачь торф, вазіць гной, сартаваць насенне, вучыцца — словам, зробім зіму самай неспакоенай парой. А на вясну застанешся толькі засеяны поле, так сказаць, паставіць кропку.

— Не так проста ставіць гэтую кропку, — усміхнуўся Кастусь. — А калі гаварыць пра зіму, дык я паказваў бы табе яшчэ адзін клопат, асабісты.

— Які? — зацікавіўся Сяргей.

— Прыехаў ты ў «Чыронаю ніву» трэба думаць, не на дзень і не на два. Па-першае, проста непрыгожа, каб старшыня кватараваў у яго-небудзь, як нейкі бяздомак, ды лічыць часовам чалавекам, а па-другое, у дабе ладная сям'я. Так што на зіму табе трэба паставіць сваю хату. Бацькава сідэба якраз нікім не занята.

— Ну, і знайшоў жа ты аб чым гаварыць. Кастусь Раманавіч! Гэта ўсё брэдзіць. А мы з табой сіды, відаць, і сталіліся. Справады, яшчэ нават і не сідэлі! Жонкі неадзе ладноць нас на чым свет стаіць.

Кастусь паглядзеў на сонца і пакрыўці галавой — яно паказвала ўжо на абед.

Уладзімір ШАХАВЕЦ

Пажаданне на дарогу

Алексіс ПАРНІС

Па запрашэнню Саюза пісьменнікаў БССР у нашу рэспубліку прыбылі вядомыя эрчаскі паст Алексіс Парніс. Ён пазнаёміцца з жыццём рэспублікі, пабывае ў некаторых раёнах, наведвае малючыя мястэчкі Беларусі.

Алексіс Парніс — малады, таленавіты паст Грэцыі. Ён нарадзіўся ў 1924 годзе ў Пірсі ў сям'і рабоча-такстыльчыка. З юнацкіх год прымаў удзел у руху супраціўлення італьянскім захопнікам.

Творчая актыўнасць паста ўзрастае з кожным годам. Яго першы належаць п'есы «Апошняя юч Афіні» (1944), «Сухі востраў» (1946), «Плэадары» (1949), кніга аповяданняў «Я бачу народна-дэмакратычную армію» (1949), аповесць «Фомас Барукас» (1949), зборнік вершаў «Да савецкай зямлі» (1951), «Сэрца Грэцыі» (1952) і іншыя. Нашаму чытачу шырока вядома пазна А. Парніса «Сказ пра Беларыс».

Многія творы Алексіса Парніса перакладзены на рускую, кітаўскую, румынскую, польскую, балгарскую і албанскую мовы.

Ніжэй друкуем адзін з новых вершаў А. Парніса з перакладам на беларускую мову.

Звычай ёсць у Расіі,
малым і дарослым вядомы:
Пяць хвілін паслядзень,
ад'яджаюцца з роднага дому,
Пасядаець, памаўчаў у трызаве
на родным парозе
Тым, хто ў шлях ад'яджае
разам з тымі, хто іх выпраўляе,
Давязалеш паручыцца, відаць,
звычай прадмаў сівых,
Калі будзе да зор
выпраўляць нас Зямля ў пазарожжэ,
Бо не можа яна вачым рух сваёй
спыніць ні на міг,
Ні на хвіліну Зямля
супыніцца на месцы не можа.
Што ты скажаш, Зямля,
выпраўляючы нас у нябёсы?
У той час
рэкі ўсе
і азёры
планеты ўсе,
Ад нямога ўзрушэння і радасці,
будуць, як слёзы,
На маўклівых
матыных шчоках яе.
Што ты скажаш, Зямля, нам,
хаваючы ў сэрцы трызаву,
У хвіліну здзяйснення
вядкасных мар?
— Вось і вышэй
мой сын,
на вялікую вышэй дарогу,
Адарваўшы нарэшце
ад засціпных сонца
хмар.
Сам зрабіў сабе крылы,
паставіў сабе на ракеты...
Колькі год
я адна
падымала,
расціла яго...

— А горы высокія
ёсць там
у нашай сестры?
Адкажы ім, што ёсць
і дадай, што няма
ад цябе вышэйшай
гары.
А калі запытаюць:
— Ці можаў глыбокіх
многа, ты адкажы
і дадай, што няма
мора глыбейшага
думкі твае.
Як спытаюць цябе:
— А ці ў нашай сестры
ёсць багатыя плёнам сады?
Адкажы, што ёсць
і дадай, што няма
багацейшага саду,
чым ты.

Хай жа спраўдзіцца нашы намеры!
Чалавек, пераможца,
мой рышар без страху, загнанна.
Першы раз
пакідаеш
назлейныя сцены
май атмасферы,
Ды не спыніць нябе
метэраў агонь скрыжаваны,
Знаю я, ты ў бяздзе,
ты ў туге
не пакінеш штурвалаў,
Калі знікне з вачэй
за алгасцю маці Зямля
і твае апараты
яе не пацуюць сігналаў,
І не знойдзеш алказу
сігналаў твайго карабля,
Мая вера ў цябе, міжпланетнага аса,
не зменшыцца...
З горкім болем не раз
давядзешца стурэціцца ў жышці,
Ты накіраўшы мужна
за жменючка Марса ці Месяца,
Каб сыпнуць
на магілы
сёброў,
што памерлі ў пучы.

Вырас ён,
Час прышоў,
каб і іншыя ў свеце планеты
Так, як я,
дамагаліся здзяйснення свайго.
Уставай, сыме мой,
і ваой
з той жа самай адданасцю
За братэрства міжзорнае,
як за братэрства людзей,
Каб у дружбе з'ядналіся,
параскілаўна
Дзеці сонца,
мільёны разрозненых сям'я дзяцей
узыйшоўшы
на глебу далёкіх планет.
— Сын Зямлі, ад яе я прымець вам прывет.
Запытаюць:

Яны будуць пытаць,
як жа, як цябе зваць,
Паслана нальзорных краёў?
А ці гораў гара ты
а ці мораў ты мора,
а ці, можа, ты —
сад садоў?
Ты скажы ім:
маці Зямля
мяне
Чалавекам назвала здавён.
Так, як кожная маці, дала яна мне
і ласкавых німала імён.
Назвавала
Гамерам,
Рэмбрандам
і Галілеем,
Назвавала мяне:
Мой Бетховен,
мой Маркс,
мой Пушкін,
мой Ленін.
Дык, наперал, мой сын!

Светлы рышар! Табе
неба гордае мусіць скарыцца!
Сілай зоры ўтайму,
«Праз сусвет пракалачы мост,
Наніжкі іх на коды сваёй каласіцы,
Стань над імі
на ўсёх Чалавечы свой рост!
Горды рышар сусвету!
Ты мошны, як волат,
Дык ідзі і ўслаўляй
своім зямны
чалавечы свой герб.
На якім
рух няспынны — молат
і вечае жыво — серп!

Пераклад Аркадзя Куляшова.

ДЗЕННІК МАСТАЦТВА Цудоўныя песні і танцы

У памяшканні Зеленага тэатра парка Імя Горкага адбыўся канцэрт Дзяржаўнага заслужанага ансамбля народнай песні і танца Грэцыі пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва Грэцкай ССР кампазітара В. Чагарышвілі. У Мінск ансамбль прызязнаў другі раз.

Рэпертуар ансамбля вельмі цікавы і разнастайны. Ён складаецца з старадаўніх народных грэцкіх песняў, гаюльным чынам працоўных і эпічных. У той жа час у рэпертуар ансамбля ёсць і сучасныя народныя грэцкія песні і танцы, якія адлюстроўваюць нашу савецкую рэалінасць, песні і танцы народаў братніх савецкіх рэспублік, краін народнай дэмакратыі, а таксама песні савецкіх кампазітараў. Так, на канцэрце былі выкананы такія творы савецкіх кампазітараў, як песня «Радзіма мая» Новікава, «Песня аб партыі» Чагарышвілі.

Усё лепшае, што вядомы стараў грэцкі народ, беражліва даносяць артыстам ансамбля да сучасноў. Старадаўнія народныя грэцкія песні, якія ўваходзяць у рэпертуар ансамбля, захоўваюць поўнасьцю свой спецыфічны нацыянальны коларыт. Яны не далены ў кампазітарскіх апрацоўках і выконваюцца так, як спываліся самім народам. Характэрны рыс народнай грэцкай песні — яе шматгалоснасць. Большасць песняў ансамбля — трохгалосныя і спяваюцца змяшаным складам хору (мужчынскі і жаночы галасы разам), у суправаджэнні народных грэцкіх інструментаў: чангуры, панауры (струныя), долі (ударныя), дудукі (духавыя дружаліны) і закаўкаўскай гармоні.

Добра была выканана ў канцэрце народная працоўная песня «Архалада», у якой імправізацыйны запев у сапоруаюча мужчынскага голасу чаргуеца з рытмічна-дакладным прыпевам хору.

Асабліва цікавае выклікалі пачынаючы выкананне грэцкай эпічнай песні «Накруло» і «Хасанбегура». У старадаўняй песні «Накруло» (запывалі — заслужаны артыст Грэцкай ССР Коўберызле і Сардзіжыніні) выказваецца пратэст народных мас супраць прыгнятальна-феадалаў Магунта і зладжана прагучаў хор у канцы песні, перадаючы патрыятычны імкненні савабодлоўнага грэцкага народа. Старадаўняя эпічная песня «Хасанбегура» апавядае аб князю Хасанбегу, які зрабіў сваю народную. Задзіўляе складанасць паліфанічнай фактуры і дынамічнасць развіцця песні. Таму асабліва захапляецца выразнасцю выканання хору і салістаў.

Трэба адзначыць цудоўнае выкананне ўкраінскай народнай песні «Дзяўчына мая, пераяслаўка» з паступова ўзрастаючым паскарэннем к канцу песні, і рускай народнай песні «Вячэрні звон» у апрацоўцы Свешнікава, спетай з эмацыянальнай глыбінёй і тонкай інюарасіяй.

З вялікай чупасцю і майстэрствам дырыжываў таловы дырыжор ансамбля, заслужаны дзеяч мастацтва Грэцкай ССР А. Каўсадзе.

Выкананне ў канцэрце танца выдучаюцца глыбінёй эместу, разнастайнасцю складаных рытмічных малюнкаў, своеасабіліўна-стар-заслужана дзеяч мастацтва Грэцкай ССР Баргаўшніні. Многія танцы спадучаюцца з харавым і сольным спяваннем, як, напрыклад, алжарскі танец «Чангала» (салісты — Нілдзе і Ахалдзе, запывала — Захарызле).

Артысты ансамбля выдатна адчуваюць і спецыфічны рыс рухаў дзюрых народнасцей. Так, тонкую грашчэнасць, плуўнасць і гнуткасць перадала ў армянскім народным танцы «Узідарэа» артыстка Т. Варварызле. З майстэрствам быў выканан складаны і цікавы па руху і рытмічнаму малюнку «Узбекскі танец» (салісты Шэнгелія і Мезуршвілі). Неабходна асабіа адзначыць зумертаментную і вртуэную ігру Шэнгелія ў ах запавялівым танцаваў каргодзе «Харум», выкананым танцаваўнай групай ансамбля з вялікім удзівам.

Велічны поспех у публікі меў камічны танец «На спаткіні», выкананы салістамі Варварызле, Нілдзе і Гомалэніні. Пры гэтым асабіа наглядна праявілася характэрная для народнага мастацтва імправізацыйная сутнасць. Пры першым выкананні на «ёс» салісты ўнеслі ў танец многа новых рухаў, але асноўны эмест танца пры гэтым не змяніўся.

Глыбіню перадачы мастацкага эместу ў спяванні і танцах, ярка эмацыянальнасць, развітае ансамблевае чушце, зладжанасць спявання, дакладнасць рытму і незвычайная чымсіння інтанцыі — характэрны рысы гэтага цудоўнага калектыва.

Н. КАЛЕСНІКАВА.

ДОБРАЯ ІНІЦЫЯТЫВА

У першай палавіне чэрвеня Кіеўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Т. Г. Шаўчэнкі праводзіў навуковую канферэнцыю, прысвечаную літаратурным сувязям Украіны з славянскімі народамі краін народнай дэмакратыі. Гэта першая на Украіне навуковая канферэнцыя такога характара. У яе працы прынялі ўдзел не толькі прафесары і выкладчыкі Кіеўскага ўніверсітэта, але і прадаўцікі дзюгіх ўніверсітэтаў Украіны, супрацоўнікі Інстытута ўкраінскай літаратуры Акадэміі навуў УССР, гоці з некаторых рэспублік. У праграме канферэнцыі было 17 дакладаў па некаторых агульных пытаннях славяназнаўства і аб ўзаемасувязях ўкраінскай літаратуры з літаратурамі славянскіх народаў краін народнай дэмакратыі — Валгары, Польшчы, Чэхаславакіі, Югаславіі.

Трэба адзначыць досыць шырокі размах пачынаючы, якія ажыцвяляюцца ў сучасны момант на Украіне ў галіне вывучэння літаратурных сувязей Украіны з іншымі славянскімі народамі. Вядома, што за апошнія гады з'явіўся рад грунтоўных работ, у якіх даследваюцца братэрскія сувязі Украіны з Расіяй і, у прыватнасці, працяс плёнага супрацоўніцтва перадавых літаратурнагаў і ўкраінскага народаў.

У полі зроку ўкраінскіх літаратуразнаўцаў знаходзіцца цар літаратурнага, бадай, усіх славянскіх народаў. Аб гэтым красамоўна сведчыла навуковая канферэнцыя ў Кіеве.

У сваіх выступленнях на паслядзіннях канферэнцыі П. Тычына і акадэмік АН УССР А. Бяліцкі падкрэслілі вялікае значэнне справы вывучэння літаратурных ўзаемасувязей славянскіх народаў. адначасна чымі дух спраўданага інтэрнацыяналізма, якім прасякнута савецкая грамадская навука, ахарактарызаваў песні ўкраінскіх вучоных у славяназнаўстве, закікалі ішчэ больш надаваць сувязі з краінамі народнай дэмакратыі ў метах плёнага навуковага

супрацоўніцтва і агуртавання сіл прагрэсу і сацыялізма.

Даклады па канкрэтных пытаннях паказалі досыць багату фактычную аснову, якую ўжо валодаюць нашы ўкраінскія сябры ў галіне вывучэння літаратурнага аднавання славянскіх народаў. Таму даклады ахвалівалі розныя гістарычныя перыяды — і мінулае і сучаснае; тут асветліліся двухбокавыя сувязі ў агульным працэсе літаратурнага развіцця і вылучалася роля асобных класікаў ўкраінскай літаратуры.

Значную цікавасць меў доклад «Славянства на Украіне» М. Мольнара, маладога вучонача з Чэхаславакіі, які вывучае пры Кіеўскім ўніверсітэце літаратуры славянскіх народаў. Докладчык прывёў вялікі фактычны матэрыял, паказаў стан славянскіх на Украіне і акрэсліў бліжэйшыя заданні.

Е. Кірільюк і О. Засенка асветлілі ў сваіх грунтоўных дакладах вялікую папулярнасць Тараса Шаўчэнкі і Марка Ваўчача ў славянскіх краінах, паказалі сілу іх трагедыяў, якія знаходзяць сваё далейшае развіццё і паглыбленне ў славянскіх літаратурах.

Пісьмнікі ўкраінска-балгарскіх літаратурных сувязей былі прысвечаны даклады В. Дамітрука «Асноўныя этапы развіцця ўкраінска-балгарскіх сувязей» і І. Раманчанкі — «М. Драганаў і Балгары».

Адно з паслядзінняў канферэнцыі было цалкам аздэна на тэме ўкраінска-польскіх літаратурных сувязей. Дапіт Льюбоўскага ўніверсітэта Т. Пачоўскі зрабіў дакладную спробу вызначыць асноўныя этапы ва ўкраінска-польскіх літаратурных сувязях, прывёў цікавыя факты аб роля І. Франка ў развіцці гэтых сувязей, паставіў некаторыя важныя тэарэтычныя і практычныя пытанні адносна перспектыв далейшага вывучэння праблем. Супрацоўнік таго ж ўніверсітэта Я. Шуст зрабіў павадмленне на такую спецыяльнаму пытанню, як «Удзел Івана Франка ў прагрэсіўным Дзюбюскім часопісе «Przeгляд Spoleczny».

Агляд ўкраінскай літаратуры ў польскіх пераказач і крытыцы пасляважнага перыяду прывясціла свой доклад літаратуразнаўца Ю. Бузалоўскага.

Не менш цікавымі былі выступленні таварышчы з Кіева, Львова, Чарнавіці, якія прыводзілі ў сваіх дакладах імяталічны факты аб сувязях Украіны з Чэхаславакіяй і іх аднавастанні ў літаратуры (П. Канаваляў — «Да пытання ўкраінска-тэхіцкіх літаратурных сувязей», Н. Капіцянская — «Закарпацце ў чэшскай літаратуры» і г. д.). На апошнім паслядзіння канферэнцыі асветлілі найбольш яркія старонкі літаратурных сувязей Украіны з Сербіяй.

Уважлікі канферэнцыі, якія прымалі ўдзел у абмеркаванні дакладаў, далі ўвогуле высокую ацэнку працы ўкраінскіх літаратуразнаўцаў, спыніліся на розных пытаннях вывучэння літаратурных ўзаемасувязей славянскіх народаў і ўнеслі рад канкрэтных прапановаў.

У заключэнне канферэнцыі прынята рэзалюцыя, якая падкрэсліла пунья вынікі працы ў галіне славяназнаўства і акрэсліла задачы на далейшае. Унесена прапанова аб утварэнні на Украіне навуковага таварыства па славяназнаўству і аб перыядычным правядзенні навуковых канферэнцыяў.

Карнісна мэрпрыемства, якое ажыццявіў Кіеўскі міжрэспубліканскі ўніверсітэт, сведчыць аб гарачым імкненні савецкіх славянстаў стурэць ІV міжнародны кангрэс славянстваў, які абудзешца ў верасні гэтага года, новымі поспехамі ў сваёй працы, унесці значны ўклад у справу развіцця славяназнаўства.

Атраду беларускіх гісторыкаў літаратуры, супрацоўнікам філалагічных кафедр ВДУ і педітэтуэта шмат у чым варта пераняць каштоўны вопыт нашых ўкраінскіх калегаў па далейшаму вывучэнню літаратурных сувязей сваёй краіны з іншымі славянскімі народамі.

Н. ПЕРКІН.

«Літаратура і мастацтва» выдзіць два разы на тыдзень: у сераду і суботу

АДРАС РЭДАКЦЫІ: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыёмная рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, галоўнага рэдактара — 3-22-04, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры — 3-21-53, выдзешча — 3-19-52, бухгалтэраў — 3-11-03.

Галоўны рэдактар Мікола ТКАЧОУ.
Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОУ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРШЧОВІЧ (галосны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Янка ШАРАХОЎСКІ, Іван ШАЦЛА, Рыгор ШЫРМА.

ПІСЬМЯНА ЦАНА НА ГАЗЕТУ: на месці — 3 р. 50 к., на паўгода — 10 р., на год — 42 р.